

Pireler Deve Olduğunda

– MESUT ÇİFTÇİ · 17 Ağustos 2023

İnsan hayatı boyunca çok çeşitli kararlar verir. Kimi zaman bu kararlar büyük kararlardır. Örneğin evlilik kararı çok mühim bir karardır. Tüm hayatınızı baştan aşağı değiştirir. Öyle bir değişim silsilesi oluşur ki hayatınızda bir daha hiçbir şey eskisi gibi olmaz. Hatta öyle ki bu kararla birlikte karakterinizde bile bir takım değişiklikler yapmanız gerekebilir. Hele bir de evlilik neticesinde çocuklar dünyaya gelirse yeni roller, yeni sorumluluklar derken bir bakarsınız evlilik kararı vermeden önceki sizden eser bile kalmamış. Bu karar sonucunda önce eş olmuşsunuz, ardından baba olmuşsunuz her şey tamamen değişmiş. Bu büyük kararlara pek çok örnek verilebilir. Hangi üniversitenin hangi bölümünde okuyacağınıza karar vermek gibi mesela. Seçtiğiniz meslek tüm hayatınızı etkisi altına alır. Gideceğiniz yerler, tanıyacağınız insanlar, içinde bulunacağınız çevreler hepsi bu meslek seçimi kararının etrafında şekillenir. Hatta bir evlilik kararının oluşmasında bile oldukça büyük bir etki alanı vardır. O yüzden genç bu kadar ciddi bir kararı çocuk denecek yaşta alma sorumluluğu bana her zaman korkunç gelmiştir. Yani bebek önce anaokuluna gidiyor ardından ilkokul, ortaokul ve lise derken bir anda meslek seçimi kararı ile karşı karşıya kalıyor. Bu seçiminden sonraki tüm hayatı bu karardan iyi ya da kötü yönde etkileniyor. Herkes gibi bende bu kararı verdim. Sonuçlarının bu kadar büyük etkiler yaratabileceğini bilseydim elbette daha titiz davranırdım. Fakat ben yıllarda bunu algılayacak bir zihne sahip değildim. Üstelik yol gösterici ebeveynlere sahip olmak gibi bir avantajım da yoktu. Benimkisi biraz zar atmak gibi oldu. Zarı attığımda belki hep yek gelmediği için şanslıyım ama düşüşte gelmedi elbette bunu da belirtmem lazım. İnsanın verdiği büyük kararlar zaman çizelgesinde büyük etki alanları oluşturuyor bunda hiçbir şüphe yok ancak ben verilen küçük kararlarında zaman çizelgesinde büyük etkiler oluşturabileceğine bizzat şahit olmuş birisi olarak verilen kararın büyük ya da küçük olmasında zamanın aslında en büyük etki sahibi olduğunu söyleyebilirim. Şöyle ki hemen hemen hepimizin yaşamış olduğu çürük diş hadisesini bu konuda örnek olarak gösterebiliriz. Hepimiz daha küçük yaşlarda diş sağlığı eğitimi almışızdır. Bu eğitim bir eğitim kurumunda verilmiş olabilir, ebeveynler aracılığıyla verilmiş olabilir ancak netice itibarıyla hepimiz dişlerimizi fırçalamazsak dişlerimizin çürüyeceğini biliriz. Çünkü bu bilgi bize öğretilmiştir. En az sabah ve akşam olmaz üzere günde iki kez dişler fırçalanmalıdır bilgisi hepimizin zihinlerinde yer bulmaktadır. Bu fırçalama işlemi ise yaklaşık iki dakika sürecek bir işlemdir. Akşamleyin yemekler yenir, çaylar içilir ve meyveler yenir. Uykü vakti geldiğinde ise küçük bir karar verme süreciyle karşı karşıya kalırız; ya önce lavaboya uğrayıp dişlerimizi fırçalamalıyız ya da direk yatağa gidip uyumalıyızdır. Diş Hekiminin ağızımızdaki çürük dişi çekmek için diş etimize iğne yaptığı o acılı anda ya da çürük diş ağrısıyla uykusuz geceler geçirdiğimizde bu küçük kararın ne kadar büyük bir sonuca yol açtığını içten içe anlamışızdır aslında. Ben hiç kimse görmedim ki diş hekimliğinden çıkarken sesli ya da içinden keşke dişlerimi düzenli olarak fırçalasaydım demesin. İşte bu diş fırçalama ve diş çürümesi durumunda olduğu gibi gündelik hayatımızda verdiğimiz birçok küçük kadar zaman içinde büyük neticeler oluşturabiliyor. Bu konuyla ilgili bir örnek daha vermek isterim ki bu hikâyeye beni her zaman etkileyen bir hikâyeye olmuştur. Almanya'da ikinci dünya savaşından önce Yahudi bir işadamı her sabah evinden çıkıp işine

giderken yolda görmüş olduğu ayakkabı boyacısı Alman'a "Günaydın" diyerek selam vermiş. Çoğu zaman bu ayakkabı boyacısı Alman bu selamına karşılık verir ve bazen de cevap vermezmiş. Ama bu Yahudi işadamı her sabah bu ayakkabı boyacısı Alman'ı gördüğünde onu selamlarmış. Zaman geçip de Almanya'da faşist Nazi Partisi iktidara gelince antisemitist politikalarla Yahudilerin ellerinde ne var ne yoksa alınmış. Ardından durum öyle vahşileşmiş ki Yahudi vatandaşlar toplama kamplarına gönderilmeye başlanmışlar. Bu toplama kampları da çeşit çeşit dizayn edilmiş elbette. Bir kısım toplama kamplarında sağlıklı Yahudiler ağır şartlar altında çalıştırılıyorlarmış ama diğer kısım toplama kamplarında Yahudiler vahşice etnik temizliğe maruz bırakılıyor yani katlediliyorlarmış. İşte bu Yahudi işadamı da faşist nazi partisinin iktidara gelmesiyle birlikte işini, servetini, evini velhasıl-ı kelam varını yoğunu kaybetmiş. En son askerler yaşadığı yerdeki tüm Yahudileri toplamış tren istasyonuna götürmüşler toplama kamplarına göndermek için. Elbette iki çeşit toplama kampı mevcut olduğundan bir seçim durumu söz konusu oluyormuş. Tren istasyonuna giden Yahudi kalabalığını keskin bir bıçak gibi ikiye yaran yüksek iskemlelere oturmuş nazi askerleri kalabalığın içindeki insanları parmakları ile gösteriyorlar ve bu göstermeye göre kalabalığın bir tarafı sağ tarafa bir kısmı da sol tarafa ilerliyorlarmış. Bu seçim ölüm ve yaşam arasındaki seçim oluyormuş elbette. Bu Yahudi işadamı da korku ve endişe içinde kalabalığın arasında ilerlerken bu ayrımın yapıldığı yere gelmiş ve karşısında yüksek bir iskemlede oturan nazi askerini görmüş. Bir bakmış ki bu nazi askeri her sabah selam verdiği ayakkabı boyacısı Alman. Alman bu Yahudi işadamını ölüm kampının değil de çalışma kampının olduğu kısma göndermiş ve yalnızca Yahudi işadamının anlayacağı şekilde ona selam vermiş. Sonra Yahudi İşadamı çalışma kampına gönderilmiş ve ikinci dünya savaşının bitmesiyle birlikte çalışma kampından kurtulmuş ve yaşamına devam etmiş. Hatta bu hikayenin bizzat kendisi tarafından nakledildiği bile söylenmekte. Şimdi burada Yahudi işadamının sabahları belki de çoğumuzun pek de önemsemediği küçük bir nezaket kararı öyle bir zaman geldi ki yaşayıp yaşamaması kararına dönüştü. Yani küçücük bir karar ne kadar da büyük bir etkiye dönüştü. Buna kelebek etkisi deniliyor sanırım. Bir kelebeğin kanat çırpışı kadar küçük bir hareket bile tüm evreni yok edecek boyutla alaylar silsilesine neden olabilir.

Bu konuda örnekler çoğaltılabilir ancak ben bu kadarının bu yazı için yeterli olduğu kanaatindeyim. Konunun özü şudur ki hayatımızda verdiğimiz küçük kararlar zaman içerisinde büyük etkilere sahip olabilmektedirler. Bu kararlar küçük alışkanlıklar ya da küçük alışkanlıklardan vazgeçmek şeklinde olabilir. El yıkamayı alışkanlık haline getirmek hastalıkların önlenmesine, sigara içmemek ileride kanser olunmamasına, çaya iki yerine bir şeker atmak ya da hiç şeker atmamak ileride şeker hastası ya da obez olunmamasına, daha az ekme tüketmek kararı tansiyon, şeker ya da kalp hastalıklarına yakalanılmamasına neden olabilir. Bu küçük tercihler yaşam kalitemizi, yaşamımızın uzun ya da kısa olmasını belirleyebilir. Emniyet kemerini takma alışkanlığı insanı ölümden kurtarabilir. Elbette bu denklemlerde olasılıklar sonsuz. Ancak olumlu bir tepkiyle karşılaşmak için denkleme olumlu bir etkiye bulunmak gerekir. İşte bu sebeplerden insan küçük tercihleri küçümsememelidir. Özellikle zamanın kümülatif etkisi pireyi deve yapabilir ve bu deve tüm yaşantımızı etkileyebilir.